

Marika Sokół

ZAGROŻENIA ASYMETRYCZNE W REGIONIE BAŁTYCKIM – WYBRANE ASPEKTY

Wprowadzenie

Koniec zimnej wojny, a co za tym idzie upadek bipolarnego podziału świata, oznaczał gruntowną zmianę realiów politycznych w skali globalnej, a zarazem poważne przekształcenia stosunków międzynarodowych. Hybrydowość funkcjonowania kształtującego się na przełomie XX i XXI w. późnowestfalskiego ładu międzynarodowego niesie ze sobą jakościowe i ilościowe zmiany w zakresie zagrożeń bezpieczeństwa. Rezultatem przeobrażeń w środowisku bezpieczeństwa globalnego jest nie tylko zmiana hierarchii zagrożeń stabilności międzynarodowej oraz poszczególnych państw, ale również poszerzenie katalogu zjawisk i podmiotów mogących stanowić źródło niebezpieczeństw. Na znaczeniu wydają się zyskiwać zagrożenia asymetryczne.

Asymetria jest obecnie jednym z najbardziej nośnych i popularnych pojęć. W świetle obecnej wieloznaczności pojęcia „zagrożenia asymetryczne” oraz możliwości jego różnorodnych, często rozbieżnych interpretacji podjęcie wysiłków w celu jego skonkretyzowania wydaje się wysoce uzasadnione.

Akweny morskie, na nowo nabierając znaczenia strategicznego, stały się jednocześnie areną zwiększających się pod względem liczbowym i zmieniających się jakościowo przypadków zagrożeń asymetrycznych. Istotnym jest przedstawienie zjawiska asymetrii w odniesieniu do regionu bałtyckiego.

Niniejszy artykuł jest próbą zdefiniowania i analizy asymetrii w odniesieniu do regionu bałtyckiego. Autorka stara się także usystematyzować kwestię terminologii, omawiając szczegółowo pojęcie zagrożeń asymetrycznych.

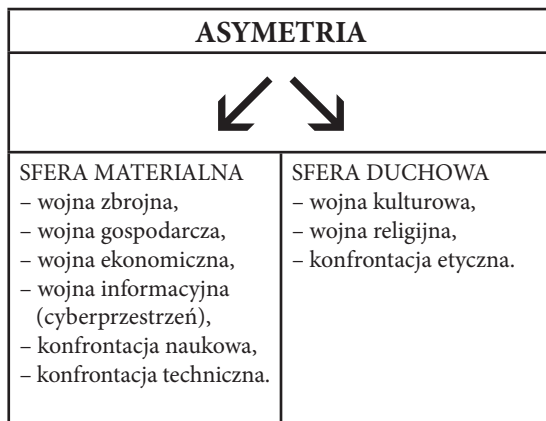
Na potrzeby artykułu dokonano analizy wybranej literatury i piśmiennictwa poświęconej zagrożeniom asymetrycznym oraz związanych z zagadnieniem bezpieczeństwa regionu Morza Bałtyckiego. Przedstawiono problem wynikający z praktyki przy jednoczesnej próbie wyjaśnienia przyczyn, związków i relacji zmiennych z zastosowaniem podejścia indukcyjnego.

Pojęcie zagrożeń asymetrycznych

Przed przystąpieniem do meritum problemu konieczne wydaje się zdefiniowanie pojęcia „asymetria”. Pojęcie „asymetria” wywodzi się z greki i oznacza brak równowagi w danym układzie przestrzennym lub istniejących relacjach, dominację wartości, zachowań, środków czy też danych¹.

Przekładając ten termin na potrzeby niniejszego opracowania można przyjąć, iż asymetria odnosi się nie tylko do dysproporcji w rozkładzie siły militarnej, jak uważa wielu ze współczesnych analityków, lecz także do nierównowagi w sferze materialnej i duchowej pomiędzy poszczególnymi regionami, co w konsekwencji prowadzi do eskalacji konfliktów o różnorodnym charakterze. Na takim ujęciu skupia się K. Rokiciński²:

Rycina 1. Asymetria

Źródło: K. Rokiciński, *Zagrożenia asymetryczne w regionie bałtyckim*, Warszawa 2006, s. 14.

¹ <https://sjp.pl/asymetria>.

² K. Rokiciński, *Zagrożenia asymetryczne w regionie bałtyckim*, Warszawa 2006, s. 13.

Jak podkreśla autor, na zjawisko asymetrii składa się dysproporcja występująca w dwóch układach – sferze materialnej i sferze duchowej. Na sferę materialną składają się między innymi walka zbrojna, wojna ekonomiczna, walka informacyjna, jak również konfrontacja naukowa oraz techniczna. Z kolei druga ze sfer dotyczy kwestii wojny religijnej, kulturowej oraz etycznej.

Analiza współcześnie występujących zagrożeń pozwala na stwierdzenie, iż wszelkie pojawiające się obecnie zagrożenia generowane są przez brak występowania równowagi, a więc asymetrię wyróżnianą w jednej bądź kilku sferach. Termin zagrożenie asymetryczne zyskał na popularności po zamachach z 11 września 2001 r., niemniej jednak rozgraniczenie zakresu znaczeniowego stanowi problem. Dominującym jest utożsamianie zagrożeń asymetrycznych z określoną, asymetryczną metodą lub techniką działania. Takie ujęcie dominuje w kręgach wojskowych w USA. Już w jednym z pierwszych opracowań poświęconych omawianej tematyce termin „zagrożenia asymetryczne” stosowany był wymiennie z pojęciem „technika (metoda) działania” i określany był jako „wersja walki nie fair, co może obejmować wykorzystanie zaskoczenia we wszystkich jego operacyjnych i strategicznych wymiarach oraz użycie broni w sposób nieplanowany przez Stany Zjednoczone”³. W wielu innych publikacjach pojawia się podobne utożsamianie zagrożeń asymetrycznych ze stosowaniem określonych metod działania. P. Gawliczek i J. Pawłowski określają zagrożenia asymetryczne jako „myślenie, organizowanie i działanie odmienne od przeciwnika, w tym wykorzystanie wszelkiego rodzaju różnic w szeroko pojmowanych potencjałach stron”⁴.

Utożsamianie zagrożeń asymetrycznych wyłącznie z określoną metodą lub techniką działania nie wydaje się w pełni uzasadnione, choć niewątpliwie główną płaszczyzną, na której przejawia się odmienność między stronami, jest właśnie nieprzystawalność ich sposobów operowania. Zagrożeniem dla jednego podmiotu jest nie sama metoda, lecz inny podmiot ją stosujący. Zatem zagrożenie asymetryczne to podmiot wykorzystujący niekonwencjonalne z punktu widzenia oponenta środki i techniki, nie zaś sama nietypowa, nietradycyjna metoda działania⁵.

³ *Strategic Assesment*, 1998, s. 169.

⁴ P. Gawliczek, J. Pawłowski, *Zagrożenia asymetryczne*, Warszawa 2003, s. 18.

⁵ M. Madej, *Zagrożenia asymetryczne bezpieczeństwa państw obszaru transatlantyckiego*, Warszawa 2007, s. 45–46.

Można pokusić się o stwierdzenie, że podmiotowe pojmowanie terminu zagrożenia asymetryczne jest znacznie bardziej użyteczne niż definiowanie go w kategoriach metod i technik działania. W tym względzie między badaczami występują rozbieżności, a propozycje przez nich zgłaszane M. Madej podzielił na dwie grupy, wyróżniając ujęcie węższe i szersze.

Zgodnie ze stanowiskiem szerzej definiującym zakres podmiotowy, zagrożeniem asymetrycznym może być w zasadzie każdy podmiot stosujący metody uznawane w danych okolicznościach za asymetryczne. Tym samym może być nim zarówno państwo, jak i podmiot pozapaństwowy, a poszczególne formy zagrożeń wyróżnia się na podstawie użytych metod⁶.

Węższe ujęcie zakresu podmiotowego wiąże zagrożenia asymetryczne wyłącznie z aktywnością podmiotów pozapaństwowych. Zatem dysproporcja potencjałów i odmiennosc działań wynika z faktu, że podmiot zagrożony i stanowiący zagrożenie należą do różnych kategorii uczestników stosunków międzynarodowych. Wśród tak rozumianych zagrożeń asymetrycznych wyróżnia się: terroryzm, transnarodową przestępczość zorganizowaną, użycie przez podmioty pozapaństwowe broni masowego rażenia oraz wrogie zastosowanie technologii informacyjnych. Katalog ten nie jest pełny i zamknięty, niemniej uwypukla specyfikę gróźb dla bezpieczeństwa państwa ze strony podmiotów pozapaństwowych⁷.

Dokonując zestawienia różnych sposobów definiowania pojęcia zagrożenie asymetryczne, można pokusić się o stwierdzenie, że analizowane podejścia opisują podobne sfery oddziaływania i właściwości, a różnica polega na akcentowaniu różnych cech omawianego terminu.

Formy zagrożeń asymetrycznych na morzu

Poniżej przedstawione zostały zagrożenia asymetryczne ze szczególnym uwzględnieniem obszarów mórz i oceanów. Ich analiza w aspekcie Morza Bałtyckiego zostanie dokonana w dalszej części artykułu.

⁶ S. Wojciechowski, R. Fiedler (red.), *Zagrożenia asymetryczne współczesnego świata*, Poznań 2009, s. 12.

⁷ M. Madej, *op.cit.*, s. 50–54.

Rycina 2. Formy zagrożeń asymetrycznych na morzu

Źródło: K. Rokiciński, *Zagrożenia asymetryczne w Regionie Bałtyckim*, Warszawa 2006, s. 26.

Uwarunkowania regionu bałtyckiego jako obszaru występowania zagrożeń asymetrycznych

W zakresie analizy regionu bałtyckiego jako obszaru występowania zagrożeń asymetrycznych za najważniejsze uwarunkowania należy przyjąć geograficzne.

Morze Bałtyckie jest akwenem specyficznym. Jest to morze stosunkowo małe, burzliwe, o krótkich i stromych falach, ze zróżnicowaną linią brzegową, na którym występują mgły i zamglenia. Czynniki te sprawiają, że żegluga w tym rejonie stanowi duże wyzwanie. Niemniej jednak niewielkie wymiary Morza Bałtyckiego powodują, że odległości pomiędzy położonymi naprzeciw wybrzeżami są stosunkowo niewielkie. Małe rozmiary Morza Bałtyckiego umożliwiają relatywnie krótki czas osiągnięcia celu, co zmniejsza prawdopodobieństwo wykrycia i ogranicza czas śledzenia, szczególnie w odniesieniu do szybkich łodzi motorowych.

Kolejnym elementem są ograniczone wymiary wejścia na Morze Bałtyckie, gdyż istnieją tylko jedno naturalne i trzy sztuczne. Punkty te są jednymi

z najbardziej wrażliwych w aspekcie bezpieczeństwa, stanowiąc nie tylko element filtrujący ruch jednostek pływających zamierzających wejść na Bałtyk, ale także słabe ogniwo, którego zablokowanie w znacznym stopniu ograniczy wejście lub wyjście z Morza Bałtyckiego.

Biorąc pod uwagę, że aglomeracje miejskie i główne ośrodki przemysłowe ulokowane są na wybrzeżu, można wnioskować, że zagrożenia asymetryczne będą tam generowane. Z kolei duża liczebność wysp na Morzu Bałtyckim mogą powodować, że to właśnie one będą punktem docelowym w aspekcie nielegalnej imigracji czy przestępczości zorganizowanej.

Należy stwierdzić, że w aspekcie geograficznym Morze Bałtyckie jest podatne na występowanie większości form zagrożeń asymetrycznych. Wątpliwym wydaje się wyeliminowanie występowania zagrożeń asymetrycznych w tym regionie. Jednym z najważniejszych determinantów rzutujących na efektywność przedsięwzięć związanych z bezpieczeństwem są warunki geograficzne, które w odniesieniu do przeciwnika asymetrycznego w znacznej mierze mu sprzyjają.

Analiza możliwości występowania rodzajów zagrożeń asymetrycznych

Analiza możliwości występowania rodzajów zagrożeń asymetrycznych w regionie bałtyckim zostanie przeprowadzona w oparciu o wyżej przedstawioną systematykę. Poniżej zostaną kolejno przedstawione i scharakteryzowane terroryzm, piractwo, nielegalna imigracja, przestępczość zorganizowana oraz proliferacja broni masowego rażenia.

Wydaje się, że na obszarze Morza Bałtyckiego należy liczyć się z formami terroryzmu. Ataki terrorystyczne wymierzone w infrastrukturę lądową pasa nadmorskiego, mogą być ukierunkowane na tzw. cele „twarde” (obiekty rządowe, lotniska, statki powietrzne i morskie, cele militarne itd.) oraz „miękkie” (pozostałe)⁸. Doświadczenia ostatnich lat pozwalają domniemywać, że istnieje większe prawdopodobieństwo ataków za cele „miękkie”, np. zakłady przemysłowe czy obiekty infrastruktury krytycznej, zwłaszcza w system zaopatrzenia w energię elektryczną i paliwa.

Według K. Rokicińskiego, akty terroru związane z morzem należy rozpatrywać w atakach na następujące obiekty:

⁸ K. Kubiak, A. Makowski, P. Mickiewicz, *Polska wobec zagrożenia terroryzmem morskim*, Warszawa 2005, s. 70–71.

- jednostki pływające (zarówno militarne, jak i cywilne, szczególnie te służące do przewozu osób i ładunków niebezpiecznych);
- budowle morskie na morzu (w tym platformy wydobywcze);
- infrastrukturę żeglugową (śluzę, jazy, mosty itd.);
- infrastrukturę portową (urządzenia przeładunkowe, linie komunikacyjne, magazyny itd.);
- administracji państwowej, w tym morskiej;
- przedstawicielstwa dyplomatyczne, handlowe i kulturalne państw obcych;
- obiekty użyteczności publicznej (muzea, centra handlowe, ośrodki rekreacyjno-sportowe);
- infrastrukturę teleinformatyczną (cyberterroryzm);
- znaczące osoby świata, polityki, ekonomii, kultury itd.⁹

Należy spodziewać się, że w regionie bałtyckim infrastruktura portowa będzie szczególnie narażona na atak. Porty odgrywają istotną rolę dla gospodarki państwa z uwagi na transport ładunków. Uderzenia w system transportowy czy rurociągi wywołałyby paraliż dla ekonomii państwa. Ponadto ataki mogą być wymierzone nie tylko w infrastrukturę portową, ale także w aglomeracje. Wówczas przedmiotem rozważań są zasoby ludzkie. W świetle przeprowadzanych w ostatnich latach zamachów terrorystycznych, celem ataków są duże skupiska ludzi. Jako przykład może posłużyć Trójmiasto – zamieszkałe przez blisko milion mieszkańców, a w sezonie letnim przebywa w nim nawet 1,5 mln osób.

Działania terrorystyczne wymierzone w obiekty lądowe mogą przybierać następujące formy:

- wykorzystanie materiałów wybuchowych;
- wykorzystanie broni masowego rażenia;
- wywoływanie pożarów;
- zamachy w celu pozbawienia życia;
- walka w sferze informacji¹⁰.

W ostatnich latach specyficznym zagrożeniem w regionie bałtyckim są masowo zatapiane materiały toksyczne oraz zapasy broni chemicznej po II wojnie światowej. Analizując dotychczasowe działania terrorystyczne można stwierdzić

⁹ K. Rokiciński, op.cit., s. 185.

¹⁰ Ibidem.

dzić, że coraz częściej będą one obejmować sferę informacji, a ataki terrorystyczne będą wymierzone w infrastrukturę krytyczną państwa.

W regionie bałtyckim ataki piractwa nie wystąpiły, chociaż były odnotowywane na wodach Morza Śródziemnego czy Oceanu Atlantyckiego. Wydać by się mogło, że problem piractwa na Morzu Bałtyckim praktycznie nie istnieje. Jednak, jak podkreśla K. Rokiciński, państwa regionu w inny sposób odczuwają skutki plagi piractwa na świecie. Piractwo wymierzone bezpośrednio w przewoźników morskich operujących w rejonach dotkniętych omawianym problemem powoduje zwiększenie stawek ubezpieczeniowych i kosztów zapewnienia bezpieczeństwa (w tym ceny transportu) oraz zmniejszenie się zaufania do transportu morskiego¹¹.

Kolejnym z zagrożeń asymetrycznych mogącym wystąpić w regionie bałtyckim jest nielegalna imigracja. Biorąc pod uwagę ścisłą i raczej efektywną współpracę państw nadbałtyckich można przypuszczać, że masowa imigracja drogą morską może wystąpić jednorazowo i jest mało prawdopodobna. Należy podkreślić, że Morze Bałtyckie jest akwenem, do którego prowadzą ścięśnione drogi wodne i kanały, co czyni dyskretne wejście do tego akwatorium wręcz niemożliwym¹². Nielegalna imigracja byłaby raczej związana z działalnością zorganizowanych grup przestępczych.

Niezbędne w tym miejscu jest rozszerzenie dalszych rozważań o problem przestępczości zorganizowanej. Aglomeracja portowa stwarza doskonałe warunki dla działalności grup przestępczych, bowiem intensywny ruch turystyczny sprzyja anonimowości przestępów. W 1995 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych podzieliła międzynarodową przestępczość zorganizowaną na siedemnaście kategorii¹³. Należy wyróżnić następujące formy przestępczości zorganizowanej, które dotyczą Regionu Bałtyckiego:

- „narkobiznes”;
- kradzieże;
- przemyt;
- organizacja nielegalnej imigracji;
- handel żywym towarem;
- pranie brudnych pieniędzy;

¹¹ Ibidem, s. 207.

¹² Ibidem, s. 203.

¹³ *Terroryzm międzynarodowy i narastanie przestępczości zorganizowanej*, [w:] *Globalne problemy ludzkości*, C. Mojsiewicz, Poznań 1998, s. 91–93.

- podrabianie produktów;
- zlecane zastraszanie czy morderstwa.

Szczególnie niebezpieczny jest nielegalny handel narkotykami. Należy podkreślić, że transport środków odurzających odbywa się głównie drogą morską, która jest najtańszym sposobem dostarczania dużych partii towaru.

Proliferacja broni masowego rażenia wydaje się nie stanowić dużego zagrożenia dla bezpieczeństwa regionu bałtyckiego. Morze Bałtyckie nie będzie punktem docelowym dla środków i technologii militarnych, także mało prawdopodobnym jest uznanie go za punkt ekspedycji. Jak wskazuje K. Rokiciński, transparentność działalności portów bałtyckich daje małe szanse na skryty załadunek, który wymaga także szczególnych zasad ostrożności¹⁴.

Niezbędnym podsumowaniem rozważań dotyczących zagrożeń asymetrycznych w regionie bałtyckim jest uszeregowanie zagrożeń według prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Przeprowadzona analiza pozwala wysnuć wnioski, że państwa nadbałtyckie najbardziej narażone są na działalność przestępczości zorganizowanej oraz działania terrorystyczne. Jednocześnie autorka zastrzega, że owe usystematyzowanie może ulec zmianie w następstwie przyszłych wydarzeń politycznych i ekonomicznych.

Możliwości zapobiegania i zwalczania zagrożeń asymetrycznych

Ostatnim zagadnieniem są sposoby i środki przeznaczone do zapobiegania i zwalczania zagrożeń asymetrycznych w regionie bałtyckim. Autorka postara się odpowiedzieć na pytanie, kto i w jaki sposób może zwalczać omawiane zagrożenia.

Niewątpliwie istotnym narzędziem są siły morskie. Z perspektywy regionu bałtyckiego obszarem ich oddziaływania są nie tylko wody terytorialne i wyłączna strefa ekonomiczna, ale również miejsca, będące źródłem powstawania zagrożeń. Celem owych działań prewencyjnych jest zażegnanie w zarodku sytuacji kryzysowej, zapobiegając w konsekwencji wybuchowi konfliktu¹⁵.

W zakresie zwalczania i zapobiegania zagrożeniom asymetrycznym w regionie bałtyckim uczestnictwo sfery militarnej może przejawiać się w następujących aspektach:

- terroryzm:

¹⁴ K. Rokiciński, op.cit., s. 206.

¹⁵ A. Makowski, *Siły morskie współczesnego państwa*, Gdynia 2000, s. 165.

- niszczenie jednostek pływających, wykorzystywanych przez terrorystów oraz ochrona przed nimi wybrzeża,
- eskorta jednostek pływających, których zatopienie lub uszkodzenie mogłoby skutkować katastrofą ekologiczną (np. tankowce),
- ochrona budowli morskich i brzegowych od strony morza;
- nielegalna imigracja i przestępczość zorganizowana – monitorowanie ruchu w rejonie przybrzeżnym oraz kontrola i zatrzymywanie podejrzanych jednostek pływających;
- proliferacja broni masowego rażenia – monitorowanie ruchu w rejonie przybrzeżnym oraz kontrola i zatrzymywanie, a w uzasadnionych przypadkach niszczenie podejrzanych jednostek pływających;
- walka informacyjna – prezentowanie bandery;
- piractwo – monitorowanie i kontrola ruchu żeglugi oraz niszczenie jednostek pływających wykorzystywanych przez piratów¹⁶.

Analizując możliwe działania marynarki wojennej w zakresie zapobiegania i zwalczania zagrożeń asymetrycznych można przypuszczać, że nie będzie ona pierwszoplanowym aktorem działań, a główny ciężar spadnie na sferę cywilną. Tu z kolei duże rozdrobnienie elementów wchodzących w skład systemu bezpieczeństwa Morza Bałtyckiego wymaga wypracowania efektywnych form współdziałania, czego wyrazem są cykliczne szkolenia służb w regionie bałtyckim.

Podkreślenia wymaga ranga i rola informacji w zakresie zapobiegania i zwalczania zagrożeń asymetrycznych. Specyficzne dla pasa nadmorskiego usytuowanie portów, punktów składowania towarów oraz bliskość szlaków żeglugowych wymagają koordynacji przepływu informacji. Autorka zgadza się z opinią K. Rokicińskiego, iż oprócz stworzenia adekwatnych procedur na wypadek sytuacji kryzysowych, niezbędne jest posiadanie odpowiedniego zbioru informacji o ich pojawieniu się na określonym terenie¹⁷. Siły morskie i służba cywilna nie są w stanie w pojedynkę prowadzić efektywnych działań. Konieczna jest współpraca, zwłaszcza w zakresie zdobywania i przetwarzania informacji.

Jako podsumowanie tej części rozważań posłużę się schematem opracowanym przez K. Rokicińskiego.

¹⁶ K. Rokiciński, *op.cit.*, s. 211–212.

¹⁷ *Ibidem*, s. 215.

Rycina 3. Etapy zapobiegania i zwalczania zagrożeń asymetrycznych

Źródło: K. Rokiciński, *Wybrane aspekty zagrożeń asymetrycznych na morzu w funkcji wykorzystania sił morskich*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej” 2005, s. 167.

Analizując powyższy schemat można dojść do wniosku, że zasadniczą rolę w zapobieganiu i zwalczaniu zagrożeń asymetrycznych odgrywają nie działania zbrojne, ale cały wachlarz innych przedsięwzięć. Militarny sposób rozwiązania problemu powinien nastąpić w przypadku wyczerpania innych form zapobiegania, jak polityczne i ekonomiczne.

Podsumowanie

W okresie pozimnowojennym, na skutek oddziaływania wielu bardzo zróżnicowanych procesów i zjawisk, doszło do znaczących przemian międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa, zarówno w skali ogólnoswiatowej, jak i poszczególnych regionów, w tym regionu bałtyckiego. W rezultacie zmieniała się nie tylko sytuacja krajów do niego należących, ale również ich percepcja własnego bezpieczeństwa, sposoby jego rozumowania oraz ocena najpoważniejszych dla niego zagrożeń.

Przedstawione powyżej rozważania pozwalają na usystematyzowanie gradacji zagrożeń asymetrycznych w regionie bałtyckim. Przedstawia się ona następująco:

- przestępczość zorganizowana;
- terroryzm;
- nielegalna imigracja;
- proliferacja broni masowego rażenia;
- piractwo.

Reasumując należy stwierdzić, że w aspekcie zagrożeń asymetrycznych region bałtycki nie jest niemożliwe. Rozpad bipolarnego układu zmienił formę zagrożeń, a na skutek globalizacji nie da się ich uniknąć. Należy zatem podjąć odpowiednie wysiłki w celu udoskonalenia systemu bezpieczeństwa w regionie bałtyckim. Celem działań powinno być stymulowanie występowania zagrożeń asymetrycznych poniżej odpowiedniego poziomu, gdzie nie stanowią one zagrożenia dla stabilności regionu.

Bibliografia

- Gawliczek P., Pawłowski J., *Zagrożenia asymetryczne*, Warszawa 2003.
- Kubiak K., Makowski A., Mickiewicz P., *Polska wobec zagrożenia terroryzmem morskim*, Warszawa 2005.
- Madej M., *Zagrożenia asymetryczne bezpieczeństwa państw obszaru transatlantyckiego*, Warszawa 2007.
- Makowski A., *Siły morskie współczesnego państwa*, Gdynia 2000.
- Rokiciński K., *Geograficzna i hydrometeorologiczna charakterystyka Morza Bałtyckiego jako obszaru prowadzenia działań asymetrycznych*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej” 2007.
- Rokiciński K., *Wybrane aspekty zagrożeń asymetrycznych na morzu w funkcji wykorzystania sił morskich*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej” 2005.
- Rokiciński K., *Zagrożenia asymetryczne w regionie bałtyckim*, Warszawa 2006.
- Terroryzm międzynarodowy i narastanie przestępczości zorganizowanej*, [w:] *Globalne problemy ludzkości*, C. Mojsiewicz, Poznań 1998.
- Wojciechowski S., Fiedler R. (red.), *Zagrożenia asymetryczne współczesnego świata*, Poznań 2009.

SUMMARY

The article presents the problem of asymmetry in the aspect of threats. The reflections were made in reference to the Baltic Region. The analysis was made by approximating the meaning of the asymmetrical risk date and presenting the forms of their occurrence in the Baltic Region, and methods for their prevention and eradication.

Keywords: assymetric threats, organized crime, terrorism, security